

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

23. jaanuaril 1939. a.

|| Nr. 1 ||

XVII AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kulutuste hinnad:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Roosikrantsi nr. 12.	1 lhk. Kr. 40.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	20.—, ¼ lhk. Kr. 10.—, ⅛ lhk.
1923. aastak. „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Kr. 5.—.
1924.—1935. a. à . . „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	Dokumentide kaotamise kuulu-
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	tused 50 senti dokumendi pealt.

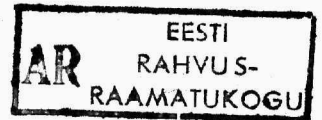
Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

~~2303~~

Sp1 1651

SISU:

Võru maavanem August Kohver 50-aastane	Lk. 3
Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linna- pea Anton Uesson 60-aastane „	4
Eesti Maaomavalitsuste Liidu 1938. aasta tegevuse ülevaade „	5
Vallaseadusega vallaomavalitsuse täitvatele organitele ja järelevalve teostajatele pandud ülesannete loetelu „	12
Küsimusi ja vastuseid „	15
Kuulutusi „	2

**Nimede eestistamise
vormulaare,**

**Ehitustelliskivide tellimise
lehti**

ja teisi vallavalitsuse tarbeid

m ü ü b

Trükikoda

J. Roosileht & K^o

Tallinnas, Lühike jälg 4, tel. 429-24

**Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutiste Kindlus-
tus A.-S.**

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

**Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.—.**

**Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35
Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres,
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saare ja Petseris.

Kaastöölisele ja tellijatele!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on soovitatav, et avaldami-
seks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. —
Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kir-
jutatud selgestiloetava kirjaga; eriti soovitatav on masinakiri
ridade laiema vahega. Toimetus jätab enesele õiguse käsikirja
lühendada ja keeleliselt korrigeerida. — Avaldamata jäänud
artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsi-
kirjale juurdelisatud soovil.

Ajakirjas antakse vastusi tellijate küsimustele. Kui keegi
tellijaist soovib saada vastuse enne järgmise numbril ilmumist,
siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte,
kui selleks on lisatud juurde 10-ne sendiline postmark. Toi-
metus jätab enesele õiguse avaldada ka kirjateel saadud vas-
tused, kui küsimused põhimõttelised ja üldhuvilised. Küsijate
nimesid ei avaldata, kuid küsijatele, kes oma nime ega aad-
ressi ei teata, ei vastata.

Omavalitsustegelased.

Võru maavanem August Kohver 50-aastane.

Võru maavanem August Kohver sai 1. jaanuaril 1939. a. 50-aastaseks.

August Kohver sündis 1. jaanuaril 1889 Pärnumaal, Vana-Kariste vallas väikepõllupidaja pojana; õppis sama valla Maru algkoolis 1898—1901 ja Halliste kihelkonnakoolis 1901—1904, mil lõpetas selle. Täiendanud oma teadmisi tundidevõtmisega ja iseõppimisega A. Kohver siirdus põllumajandusliku kutsehariduse omandamiseks välismaale, kus lõpetas Taanis „Dalumi“ põllutöökooli 1911 ja Saksamaal „Neuhaldenslebeni“ kõrgema põllutöökooli 1913, mille järele astus Leipzigi ülikooli, kust aga oli sunnitud lahkuma lahtipuhkenud Maailmasõja tõttu.

A. Kohveri ühiskondlik tegevus algas 1915. a., mil ta valiti toleaege Põhja-Liivimaa Põllutöö Keskseksi poolt põllutöö instruktoriks, hiljem Võru esimese põllutöö talvekooli õpetajaks, pärast selle juhatajaks kuni 1918. a. Vene 1917. aasta märtsi revolutsiooni järele

A. Kohver valiti 26. märtsil Võrumaa valdade ja seltskondlike organisatsioonide esindajate poolt Võrumaa ajutiseks valitsemiseks moodustatud ajutise nõukogu liikmeks, hiljem — sama aasta 24. juunil — Võru esimese maakonnanõukogu ja Eesti Maanõukogu liikmeks. 1919. a. A. Kohver valiti ühtlasi ka Võru maavalitsuse liikmeks ja 1921. a. maavalitsuse esimeheks. Sellest ajast peale on A. Kohver ikka valitud edasi nii Võru maavolikogu liikmeks kui maavalitsuse esimeheks, kuni tema määramiseni 1938. a. Võru maavanemaks Maakonnaseaduse alusel.

Oma otseste vastutuslike ülesannete kõrval A. Kohver on võtnud juhtivalt osa pea kõigist Võru seltskondlike organisatsioonide tegevusest kui ka tähtsamatest üleriigilistest üritustest. A. Kohver: organiseeris

Vabadussõja ajal „Ühistöö“ Võru osakonna ja juhatas selle laiaulatuslikku tegevust väerinde varustamisel ja haavatute eest hoolitsemisel; oli Eesti Punase Risti Võru osakonna asutajaid ja on selle abiesimees; on tegev Kaitseliidus selle algusest saadik — Kaitseliidu Vanematekogu liikmena ja Võru Maleva abivanemana; on Võrumaa maa-

noorte organisatsiooni vanemaks; Võru Ühis-panga juhatuse esimeheks, Eesti Panga Võru osakonna diskonto komitee liikmeks, K/Ü „Võrumaa Elu“ juhatuse esimeheks, Võru Kesk-koolide ja Gümnaasiumi ülalpidava sihtasutise juhatuse liikmeks, Võru Eesti Põllumeeste Seltsi esimeheks, Võru Põllumeeste Konvendi juhatuse liikmeks; oli III Riigikogu ja Rahvuskogu liikmeks ning on Riiginõukogu liikmeks; võttis osa Eesti Maaomavalitsuste Liidu asutamisest ja on algusest saadik Liidu nõukogu ja juhatuse liikmeks ning abiesimeheks.

Peale selle A. Kohver on teinud kaastööd ajalehtedele „Kaja“, „Päevaleht“, „Postimees“, „Võru Teataja“, „Elu“, ajakirjadele „Maaomavalitsusele“ jt.

Osutatud teenete eest on A. Kohverile avaldatud tänu Vabariigi Valitsuse otsusega ja annetatud: „Ühistöö“ nõukogu poolt — kuldrist, Eesti Punase Risti poolt — mälestusmärk, „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni poolt — „Aitaja Märk“ ja „Ustava Sõpruse Märk“, Kaitseliidu poolt 1929. a. — 3. järge Kotkarist kaelas kandmiseks ja Riigihoidja poolt 24. veebruaril 1938 — Valgetähe III klassi teenetemärk.

A. Kohveri poolt riigi loomisest ja kaitsmisel, eriti aga Võru maakonna rahvaelu korraldamisel ja arendamisel, mis sõjaoludes sai raskesti kannatada, osutatud suurte teenete tähistamiseks kohalikud riigi-, oma-

valitsuse- ja seltskonnategelased korraldasid 2. jaanuaril Võrus „Kandle“ seltsi saalis austamisaktuse, millest võtsid osa, tervitasid ja õnnitlesid juubilarit Peaminister K. Eenpalu, Siseminister R. Veermaa, Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees Tartu maavanem H. Lauri, 2. diviisi ülem kindral J. Kruus, Harju abimaavanem P. Mäggi ja ligi 400 juhtivat tegelast Võru maakonnast

ja linnast, nende hulgas kõik Võrumaa vallavanemad ja vallasekretärid. Tervitustelegramme oli saadetud kogu maalt ligi 300.

A. Kohveri aupäevale elas südamliku osavõtuga kaasa kogu omavalitsustegelaste pere, mälestades tema heatahtlikku ja sõbralikku suhtumist kaasteenijatesse, ning soovides temale veel kauaks tervist ja jõudu oma viljaka tegevuse jätkamiseks.

Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linnapea Anton Uesson 60-aastane.

12. jaanuaril 1939 sai Eesti Linnade Liidu esimees Tallinna linnapea Anton Uesson 60-aastaseks.

A. Uesson sündis 12. jaanuaril 1879 Haimre vallas. Peale alghariduse omandamist Velise ap.-õigeusu kihelkonnakoolis,

astus ta Riia vaimulikku seminari, mille lõpetas 1902. a. Seepeale õppis ta Riia poliütehnikainstituudis, mille lõpetas *cum laude* 1910. a. ehitusinsenerina.

Asunud 1909. a. Tallinna, astus A. Uesson ins. V. Lender'i tehnikakon-

tori teenistusse, millesse jäi 1912. aastani, asudes siis iseseisvalt teotsema ehituste alal.

Tallinna Linnavolikogu otsusel ja toorkordse Eestimaa kubernereri kinnitusega astus A. U e s s o n 24. oktoobril 1913 Tallinna linna teenistusse linnanõunikuna. Vabanevad linnanõuniku ametist volituste lõppedes, määrati ta 12. septembril 1917 Tallinna Linna Ehitusosakonna juhatajaks. Lahkunud Saksa okupatsiooni ajal linnateenistusest, valiti A. U e s s o n okupatsiooni lõppedes 13. novembril 1918 asetäitjaks linnanõunikuks, 20. mail 1919 — linnapea kohusetäitjaks. Sama aasta 26. juunil valiti ta linnanõunikuks ja 17. juulil — linnapeaks, millisesse ametisse on ta valitud korduvalt tagasi, nimelt 6. aprillil 1921, 16. aprillil 1924, 16. veebruaril 1927 ja 12. veebruaril 1930. Alates 1. maist 1934 oli A. U e s s o n linnapea abi, kuna uue Linnaseaduse kehtimata hakkamisel alates 1. maist 1938 nimetati ta linnapeaks.

Toodud ülevaatest selgub, et A. U e s s o n on üle 25 aasta olnud juhtivalt tegev Tallinna linnaomavalitsuses, sellest suurima osa linna kõrgeimal — linnapea ametikohal ja seda pealegi ajal, mil me kodumaa on elanud üle suuri murranguaegu.

Kuid A. U e s s o n'i viljakas omavalitsustegevus pole piirdunud ainuüksi Tallinnaga. Ta on Eesti Linnade Liidu esimeheks juba selle asutamisest saadik 1920. a. ja seetõttu on A. U e s s o n'i nimega lahutamatu seotud Eesti Linnade Liidu senine laiaulatus-

line tegevus ja pea kõik algatused ja saavutised me kommunaalkultuuri alal. Olles Balti riikide linnade liitude vahelise komitee liige, on ka suuresti kaasa aidanud nende omavalitsuselu arendamisel ja rahvaste lähendamisel.

Riiklikust ülesehitatavast tööst on A. U e s s o n osa võtnud I Riigikogu liikmena 20. detsembrist 1920 kuni 28. oktoobrini 1922 ja Rahvuskogu I Koja liikmena veebruarist kuni augustini 1937.

A. U e s s o n'i teeneid nii kommunaalkui ka seltskondliku tegevuse alal on hinnatud mitme teenetemärgi ja ordeni annetamisega. Nii evib ta Eesti teenetemärkidest Valge Tähe II kl., Eesti Punase Risti I järgu, II astme ja II järgu, I astme, Kotkaristi III kl. ja Valge Risti III kl. teenetemärgi, Soome Valge Roosi ordeni komandöri-risti, II kl., Läti Kolme Tähe ordeni komandöri-risti, Leedu Gediminase ordeni suurohvitseri-risti, II kl., Poola „Polonia Restituta“ ordeni komandöri-risti ja Rootsi Kuningliku Vasa ordeni komandöri-risti, II kl.

Nüüd, mil A. U e s s o n astus üle oma elutee 60. tähise, õnnitlesid teda kõik linnategelased, soovides, et tal jätkuks veel kauaks, kauaks tervist ja jõudu töötada senise andumusega nii Tallinna linna kui ka kõigi Eesti linnaomavalitsuste elu arendamisel ja juhtimisel me kodumaa ja ta rahva hüveks ja omavalitsuste õitsenguks, millise sooviga ühinevad ka naaberliidu — Eesti Maaomavalitsuste Liidu tegelased ja nende häälekandja „Maaomavalitsus“.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu 1938. aasta tegevuse ülevaade.

I. Liidu koosseis.

Aruandeaastal Liit jatkas tegevust senise põhikirja alusel eraõigusliku iseloomuga organisatsioonina, kelle liikmeks võisid olla vallaomavalitsused ja endiste maaomavalitsuste järglased ajutised maavalitsused, viimaste järglastena maakonnaomavalitsused. Liitu koondumine ja Liidust lahkumine oli vabatahtlik.

Aruandeaastal oli Liidu liikmeks kõik 11 maakonnaomavalitsust ajutiste maavalitsuste

järglastena ja 258 vallaomavalitsust 365 hulgast. Liitu koondumata jäid 107 vallaomavalitsust.

II. Liidu tegevuse alused ja suun.

Aruandeaastal Liidu tegevus senise põhikirja nõudel oli suunatud maakonna- ja vallaomavalitsuste tegevuse ühtlustamise ja paremini korraldamise ning ülesannete edukalt ja võimsamalt täitmise eest hoolitsemisele.

Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 15-ga tehti vallaomavalitsustele kohuseks oma tegevuse edukama ja otstarbekama korraldamise eest hoolitsemiseks ning ühiste huvide edustamiseks koonduda vallaomavalitsuste liitu Vabariigi Valitsuse poolt antava põhikirja alusel. Samaks otstarbeks lubati vallaomavalitsustele koonduda liitudeks ka teiste omavalitsustega, mille tõttu nad jäid edasi ühisesse liitu ajutiste maavalitsustega.

Maakonnaseadusega (RT 1938, 43, 405) ajutised maavalitsused muudeti maakonnaomavalitsusteks ja selle § 13-ga kohustati neid koonduma ühes vallaomavalitsustega maaomavalitsuste liiduks. Maakonnaseaduse XII osaga muudeti ka Vallaseaduse § 15 vastavalt sama sisuliseks, kohustati samuti vallaomavalitsusi koonduma ühes maakonnaomavalitsustega maaomavalitsuste liiduks, ja XI osaga jäeti Eesti Maaomavalitsuste Liit tegutsema edasi senise põhikirja alusel kuni tema ümberkorraldamiseni Maakonnaseaduses ettenähtud alustel.

Seega on nüüd Vallaseaduse § 15-ga ja Maakonnaseaduse § 13-ga Eesti Maaomavalitsuste Liit muudetud avalikõiguslikuks asutiseks, kellesse koondumine ja kelle tegevusest osavõtmine on kõigile valla- ja maakonnaomavalitsustele kohuslik. Liidule antud kohuslik, avalikõiguslik iseloom tingis põhjalikke muudatusi Liidu senises ajutiseks kehtima jäetud põhikirjas. Seepärast, vastavalt muutunud olukorrale, koostati uus Liidu põhikirja eelnõu, mis oli arutelul ja tunnustati vastuvõetavaks Liidu nõukogu poolt selle koosolekul Võrus m. a. 13. augustil. Liidu juhatuse poolt esitati Liidu uue põhikirja eelnõu m. a. 22. septembril Siseministrile palvega, kanda see ette Vabariigi Valitsusele kehtimapanemiseks. Aruandeaasta lõpuks põhikirja lahendust veel ei saadud.

Liidu uus põhikirja eelnõu näeb ette Liidu eesmärgiks ja ülesandeks:

- 1) esindada kogu valla- ja maakonnaomavalitsusi ning kaitsta ja edustada nende huvisid;
- 2) selgitada valla- ja maakonnaomavalitsuste seisukorda, puudusi ja tarvidusi;
- 3) hoolitseda valla- ja maakonnaomavalitsuste tegevuse edukama ja otstarbekama korraldamise eest;
- 4) taotleda soodsamaid võimalusi ja viise valla- ja maakonnaomavalitsuste ülesannete võimsamaks teostamiseks;
- 5) hoolitseda valla- ja maakonnaomavalitsuste tegelaste teadmiste, eriti ametialaste ja oskuste täiendamise eest;

6) täita muid seadustega pandud ülesandeid.

Oma eesmärgi saavutamiseks ja ülesannete teostamiseks Liidul on õigus:

1) omandada, pantida ja võõrandada kinnis- ja vallasvara, sõlmida lepinguid, võtta endale kohustusi, esineda kohtus nõudjana ja kostjana ja töötada koos teiste organisatsioonidega, kellel on Liiduga ühegused eesmärgid;

2) ellu kutsuda, ülal pidada ja valitseda koole, kursusi ja muid vajalikke asutisi ja ettevõtteid;

3) korraldada loenguid, koosolekuid ja kongresse;

4) välja anda ajakirju ja omavalitsustesse puutuvat kirjandust;

5) avaldada riigi valitsus- ja seadusandlistele asutistele omavalitsustesse puutuvaid soovet, valmistada ja esitada märgukirju, määruste ja seaduste eelnõude kavasad;

6) võtta osa riigi-, omavalitsuste ja teiste asutiste ja organisatsioonide tegevusest, kus see osutub tarvilikuks ja võimalikuks;

7) saada riigi-, omavalitsus- ja teistelt asutistelt ja organisatsioonidelt omavalitsustesse puutuvaid andmeid ja informatsiooni;

8) hinnata ja tähistada isikute teeneid omavalitsuste alal;

9) arendada igasugust muud tegevust, mis vajalik Liidu eesmärkide saavutamiseks.

Nii on möödunud aruandeaastal Liit saanud oma tegevuseks kindla seadusliku aluse ja loodetavasti saab järgneval aastal ka avarama põhikirja, mis võimaldab arendada tulevikus ulatuslikumat ja viljakamat tegevust, milleks eeltööd tehtud.

III. Seisukohavõtmisi seaduste ja määruste kavade kohta.

Liidu organite poolt vaadati ja arutati läbi võeti ja esitati seisukohti ja arvamusi, parandusi ja täiendusi seaduste ja määruste kavade kohta, milledest olgu nimetatud järgmised:

1. Postijaamade postitakside kõrgendamise kava.

2. Siseministeeriumi poolt koostatud Maakondade ja linnade vappide ja lippude tarvitamise korra määruse kava.

3. Riigikontrolli poolt koostatud Maakonnaomavalitsuste majandusliku tegevuse revideerimise korra määruse kava.

4. Tööliskoja ja Majandusministeeriumi poolt algatatud kava Vallaseaduse § 115 ja 116 muutmiseks selles mõttes, et vallaomavalitsustele lubatakse võtta kogukonnamaksu ainult isikutelt, kes omavad iseseisvat tulu.

5. Siseministeriumi poolt algatatud kavatsus vallavanemate vabastamiseks vallakassa valitsemisest ja vallavalitsustes erilise kassapidaja ameti seadmiseks.

6. Eesti Vallasekretäride Seltsi poolt koostatud Vallaametnikkude kogude põhikirja kava.

7. Siseministeriumi poolt algatatud kavatsus omavalitsuste teenijate organiseerimiseks avalikõiguslikul alusel selliselt, et ühisesse organisatsiooni kuuluks kõik valla-, linna- ja maavalitsuste teenijad maakonna piirkondade järgi, kusjuures Tallinna ja Tartu linnad võiks omada iseseisvaid kogud.

8. Majandusministeriumi poolt koostatud määruse kava tulu- ja lisaärimaksu vastuvõtmise kohta linna- ja vallavalitsustes.

9. Käsitöökoja kavatsus korstnapühkijatele ametiirietuse määramiseks.

10. Maatööliste ja väikemaapidajate Koja kava kogukonnamaksu liigitamiseks.

11. Siseministeriumi ja Sotsiaalministeriumi põhimõttelised küsimused omavalitsuste teenijate teenistusseaduse kava koostamiseks.

IV. Algatusi seaduste ja määruste andmiseks ning muutmiseks.

1. Koostati ja esitati Siseministeriumile Vallaomavalitsuste arvepidamise määruse eelnõu ja arveraamatute, eelarvete ja aruannete vormid, mis Siseministri poolt pandi kehtima ja avaldati RT 1938, 32, 261.

2. Maakonnaseaduse (RT 1938, 43, 405) § 6 alusel ja Siseministeriumi soovil töötati välja ja esitati temale maakondade lippude kavandid ja kirjeldused.

3. Siseministeriumile, Majandusministeriumile ja Maksuseaduste kodifitseerimise komisjonile esineti maksuseaduste kodifitseerimise alal järgmistele soovidega:

1) omavalitsuste maksuseadused, mis osalt paigutatud omavalitsuste korraldusseadustesse (Valla-, Maakonna- ja Linnaseadustesse), osalt esinevad eriseadustena, tuleks koondada Seaduste Kogu ühte köitesse, et käsitamine oleks hõlpsam;

2) omavalitsuste maksustamisotsuste peale antavate vastulausete ja kaebuste esitamise ja lahendamise kord tuleks ühtlustada riigiasutiste maksustamisotsuste peale antavate vastulausete ja kaebuste korraga. Omavalitsuste maksustamisotsuste peale antavaid kaebusi võiks lahendada ühine asutis — Maksupeakomitee, mis tagaks kaebuste lahendamise ühtlastel põhimõtetel;

3) maal asuvatele kinnisvaradele, mis Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse

(RT 1933, 53, 420 ja 1938, 33, 265) järgi maksustatakse mitmel erialusel (maad — puhtakasurublade ja tulundusmaa tiinude arvu järgi, hooned puhtakasurublade ja puhaskasu kroonide järgi, tööstusasutised — puhtakasurublade ja väärtusurublade järgi), tuleks leida ja määrata kindlaks niisugune üldine ühine alus, mis võimaldaks mitte ainult maksude arvutamise antud normide määral, vaid ka Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 165—171 ettenähtud koormatiste või nende asemaksude jaotamise kinnisvarade valdajatele. Makse saab küll arvutada, näiteks: maa 300 puhtakasurublalt à 23 senti ja tulundusmaa 100 hektaarilt à 54 senti, hoonete 50 puhtakasurublalt à 4 senti ja puhaskasu 150 kroonilt à 1,7% ning tööstusasutiste 100 puhtakasurublalt à 8 senti ja 1000 väärtusurublalt à 0,6 senti. Kuid neile erinevatele alustele ei saa jaotada koormatise, näiteks 100.000 telliskivi vedu või selle koormatise asemaksu 1000 krooni;

4) kuna maal alevikkudes asuvad kinnisvarad tulevad kõik Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 166 alusel kohustada koormatiste täitmisele või nende asemaksude tasumisele, siis tuleksid nad kõik maksustada ka kinnisvaramaksudega ja selleks Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse (RT 1933, 53, 420) § 2 p. 12 muuta nii, et maksusummad sentides ümardatakse ülespoole: alla 50 senti — 50 sendiks ja üle 50 senti — 1 krooniks;

5) Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 170 tuleks täiendada nii, et kogukonnamaksu maksnikkude koormatiste kulu sissenõudmisel kohaldatakse sama seaduse § 118—121 eeskirju ja kinnisvarade valdajate koormatiste kulu sissenõudmisel kohaldatakse eeskirju, mis kehtivad maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu kohta. Senini kohaldatakse tähendatud kulude sissenõudmisel Administratiiv-sissenõudmise seaduse (RT 1932, 2, 15) § 70 eeskirja. Erinevad viivitusprotsendimäärad ei võimalda koormatiste kulude koos võtmist: kogukonnamaksu maksnikkude koormatiste kulu koos kogukonnamaksuga ja kinnisvarade valdajate koormatiste kulu koos kinnisvaramaksuga, millede üheskoos võtmine lihtsustaks ja vähendaks vallaomavalitsuste tööd;

6) kõigi maksude (mis ei nõuta sisse kahekordselt) viivitusraha alammääraks tuleks määrata vähemalt 1% kuus, kuid mitte alla 25 senti, nagu see on ettenähtud kogukonnamaksul Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 120. Vähemate — alla 25 senti — sum-

made võtmine ei tasu arvestamist ega erguta maksnikke maksutähtaega silmaspidama;

7) valla- ja maakonnaomavalitsustele tuleks anda lisatulumaksu võtmise õigus, samuti nagu see on antud linnaomavalitsustele Linnaseaduse (RT 1938, 43, 404) § 217 ja 218;

8) valla- ja maakonnaomavalitsuste tulused tuleks üldse tõsta ja sellega anda võimalus vallaomavalitsustele vallamajade ja koolimajade ehitamiseks ning maakonnaomavalitsustele oma rohkete üldvajalikkude asutiste korrastamiseks, millede sisseseeded ja hooned, samuti nagu enamik vallamaju ja koolimaju, on vananenud ja vajavad lähemas tulevikus paratamatult uuendamist. Praegustest valla- ja maakonnaomavalitsuste tuludest ei piisa uute ehitiste teostamiseks, eriti väiksed on maakonnaomavalitsuste tulud, kelle määrata on ainult kolm maksu: lisapõhiarimaks, lõbustumaks ja kantseleimaks.

4. Koostati ja esitati Siseministeeriumile maakonnaomavalitsuste eelarve nomenklatuuri ja arvepidamise määruse eelnõud, ning arveraamatute, eelarvete ja aruannete vormid, mis aruandeaasta lõpuks jäid kehtima-panemata.

V. Omavalitsuste huvide kaitse.

1. 1930/31. eelarveaastaga algas kõigi omavalitsuste tulude vähenemine ja sellega sunnitud kulude piiramine, mis mõne aastaga jõudis niikaugale, et omavalitsused ei suutnud enam rahuldavalt täita ka oma kõige hädavajalikumaid ülesandeid, nende majandus lähenes kokkuvarisemisele ja tegevust ähvardas seisak, mille tõttu Eesti Maamavalitsuste Liidu juhatus alates 1935. a. on korduvalt esinenud valitsusasutistele ülevaadetega, ettekannetega ja palvetega omavalitsuste tulude suurendamiseks. Linna-, alevi- ja vallaomavalitsuste tulused suurendati 1936. a. nende mõningate maksude ümberkorraldamisega ja maksuülemäärade tõstmisega, mis aitas neid enamvähem üle teravaks muutunud raskustest. Maakonnaomavalitsuste makse ümber ei korraldatud ega tulused ei tõstetud, selle asemel anti maavalitsustele riiklikku toetust kr. 400.000 aastas.

Kuna maakonnaomavalitsuste tulused ei tõstetud, need jäid endiselt vähesteks, kaugeltki mitteulatavaks hädavajalikkude tarvete rahuldamiseks, ülesanded aga aasta-aastalt kasvanud ja põhjustanud kulude suurenemise, siis esineti jällegi palvega, võtta riigi 1938/39. a. eelarvesse maavalitsuste

toetuseks kr. 500.000. Saanud kuulda palutud toetuse Siseministeeriumi eelarve ettepanekust, kuhu ta oli üles võetud, kustutamise Majandusministeeriumi eelarvekomisjoni poolt, Liidu juhatus esines Härra Riigihoidjale ettekandega maavalitsuste vajalikkudest kuludest oma asutistele uute hoonete ehitamiseks, seniste hoonete ümberehitamiseks, korraldamiseks ja sisustamiseks ning muudeks hädavajalikkudeks otstarveteks, millised kulud ulatuvad kr. 1.327.550, mida nad ei suuda katta oma piiratud vähestel tuludega. Juhtinud tähelepanu eeltoodud asjaoludele Liidu juhatus palus Härra Riigihoidja kaasabi, et riigi 1938/39. a. eelarvesse võetaks maavalitsustele toetuseks vähemalt kr. 500.000, mis osaliseltki aitaks rahuldada neid vajadusi, milliseid maavalitsused ei suuda täita oma seniste tuludega.

Seepeale muudeti Maal asuvate kinnisvarade maksuseadust (RT 1938, 33, 265), kõrgendati kinnisvaramaksu ja maavalitsuste osa sellest suurendati sellel määral, et nende tulud tõuseks kogusummas vähemalt kr. 400.000 aastas.

2. Aresti mõistetud isikute nende elukohast tapikorras karistusastutisse saatmine on vallaomavalitsustele tülikas ja kulukas. Võib oletada, et enamik karistatutest ilmuksid ise karistust kandma, kui neile see võimaldatakse. Seepärast esineti Siseministeeriumile palvega aresti karistuse täitmise senise korra muutmiseks niiviisi, et karistamise otsuse jõustumisel karistatuile määratakse ja teatatakse tähtaeg ja koht, milleks ja kuhu nad kutsutakse karistuse kandmisele. Ja ainult need, kes karistuse kandmisele ise ei ilmu, vahistatakse ja saadetakse tapikorras karistusastutisse. Sellise korra juures väheneks tunduvalt valdadele tülikas tapikorras küüditamine ja sellega seoses olevad kulud.

3. Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) kehtimahakkamisega lõpetati valdadele tasumaksmine tapikohustuse täitmise eest ettekäändega, et see olevat tehtud valdade otseks ülesandeks. Vallaseaduse § 171 teise lõike järgi kogukonnamaksu maksnikud ja kinnisvarade valdajad on kohustatud edasi saatma tapikorras edasisaadetavaid isikuid juhtudel, kui see vastavates seadustes ei ole korraldatud teisiti. Kriminaalkohtupidamise seadustiku (RT 1934, 89, 720) § 675 ja 676 on aga kinnipidamiskaristusele mõistetud isikute toimetamine vangiasutisse pandud politseile. Järelikult, see on korraldatud teisiti ega võiks üldse kuuluda valdade kohuseks. Valdade kohuseks võiks kuuluda muude vahistatud isikute tapikorras edasitoi-

metamine, mis ei ole korraldatud teisiti. Kuid politsei annab ka kinnipidamiskaristusele mõistetud isikud vallavalitsustele tapikorra edasitoimetamiseks vangistusasutistesse.

Vallad täidavad tapikohustust endise veneajast jäänud kombe järgi: iga vallavalitsus saadab vahistatu oma vallamajast järgmise vallamajani kuni lõpupunkti — vangiasutisse jõudmiseni. Uusi juhiseid vahistatute valvamise, saatmise ja üldse tapikohustuse täitmise korra kohta antud ei ole.

Küütide seaduse (RT 1926, 32, 51) § 6 määrab kõik küüdid maksulisteks. Tapikohustuste täitmine vajab küüte. Vallaseadusega on tapikohustuste täitmine pandud küll valdadele, kuid ei ole konstateeritud, et see peaks toimuma tasuta. Nii nagu varemalt tapikohustuste täitmine oli pandud valdadele endise veneaegse Kogukondliikkude koormatiste seadusega ja selle kohustuse eest tasumaksimine korraldatud eriseadusega, samuti korraldab selle ka nüüd Küütide seadus. Kuna asutised, kuhu vahistatud saadetakse, asuvad suuremates keskustes, siis koormab tapikohustus eriti neid valdu, kes asuvad keskuste läheduses ja peavad paljudest kaugematest valdadest vahistatuid vastu võtma ning keskohta edasi toimetama. Tapikohustuse eest tasumaksimine reguleeriks õiglasmalt selle kohustuse täitmise valdade vahel.

Seepärast paluti Siseministeeriumi: 1) vabastada vallad kinnipidamiskaristusele mõistetud isikute vangiasutistesse toimetamisest, mis on pandud politseile; 2) maksta valdadele endistviisi tasu riigisummadest tapikohustuse täitmise eest riigiasutiste ülesandel; 3) anda kindlad juhised tapikohustuse täitmise — vahistatute valvamise ja edasisaatmise kohta.

4. Töbörside ja riiklikkude, kogukondliikkude ning ühiskondliikkude tööde korraldamise seaduse (RT 1934, 56, 495; 1937, 9, 72 ja 1937, 90, 737 I ja II) alusel antud Töbörside asukohtade ja tegevuspiirkondade määrusega (RT 1934, 59, 522 ja 1935, 4, 24) asutati linnavalitsuste juurde linna ja maa ühised töbörsid, millede ülalpidamise kuludest maaomavalitsused on kohustatud osa võtma ilma õiguseta kaasa kõnelda töbörside tegevuse juhtimisel ja korraldamisel. 1937/38. eelarveaastal maaomavalitsused maksid linnavalitsustele töbörside ülalpidamise kulusid kr. 11,316,10, kuid tööjõudu linnatöbörsid maale ei muretsenud ega mingit muud teenet selle summa eest maale ei osutanud.

Töbörside ja riiklikkude, kogukondlikkude ning ühiskondlikkude tööde korraldamise seaduse muutmise seaduse (RT 1937, 9, 72) alusel antud Põllutöökoja põllumajanduse ala töövahetalituse tegevuse määrusega (RT 1937, 10, 84) on põllumajanduse alal tööturu olukorra selgitamise, reguleerimise ja töövahetalituse korraldamiseks asutatud Põllutöökoja juurde Põllutöökoja tööbüroo ning selle allorganitena Põllutöökoja kõigi konventide juurde kohalikud konventide tööbürood, kes maale tööjõudu muretsevad ja töövahetalituse ülesandeid täidavad. Peale selle on täävahenduse teostamine Maakonnaseaduse (RT 1938, 43, 405) § 8 p. 22-ga pandud ka veel maakonnaomavalitsustele. Neil asjaoludel maaomavalitsuste poolt kulude kandmine linnatöbörside ülalpidamiseks on kaotanud õiguslikult põhjendatava aluse ja muutunud lihtsalt maaomavalitsuste kohuslikuks toetuseks linnaomavalitsustele. Maaomavalitsustele tundub ebaõiglasena selline põhjendamata kohuslik toetuse maksimine linnaomavalitsustele, seda enam, et linnaomavalitsused oma tulude poolest on niikuinii palju paremas seisukorras ja märksa rohkemal määral kindlustatud kui maaomavalitsused.

Seepärast esineti Peaministrile, Siseministrile ja Sotsiaalministrile palvega: vabastada maaomavalitsused linnatöbörside ülalpidamise kulude kandmisest ning algatada selleks, kui vajalik, vastava seaduse muutmist.

5. Põllutööministeerium taotles riigimetsade vabastamist koormatiste kandmisest valdade heaks, mille vastu väideti, et Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 165—171 õigustavad vallaomavalitsusi panema nendes paragrahvides ettenähtud koormatise kõigile kinnisvarade valdajatele ilma mingi erandita. Ka enne Vallaseaduse kehtimahakkamist, alates 1917. a., kui asutati kõikseisuline vald ja kaotati mõisamaade eesõigused, riigimetsad (endiste mõisametsadena) olid kohustatud kandma ühistel alustel muude kinnisvaradega kõiki valdadele pandud koormatise, mis asendati enamiste rahamaksuga, nagu riigimetsadel on asendatud rahamaksuga ka osavõtt teedekorrashoiu naturaalkoormatiste täitmisest Maanteede seaduse (RT 1928, 48, 296 ja 1930, 48, 309) § 21 ja 30 järgi.

Väited, nagu puuduksid riigil vahendid ja võimalused oma metsa eest naturaalkoormatiste täitmiseks, ei osutu paikapidavateks. Nagu kinnisvarad on väga mitmesugused — esineb suur- ja väiketalusid, pisikesi pookihti ja chituskrunte, samuti mitmesugused

on ka nende valdajate vahendid ja võimalused koormatiste täitmiseks. Isegi ühe ja sama liigi kinnisvarade valdajatel, näiteks suurtaunikkudel ja popsnikkudel ei ole koormatiste täitmiseks vajalikud vahendid sagedasti ühesugused: ühedel puudub inimtööjõud, teisel on hobused haigestunud või muul põhjusel töövõimetuks jäänud või need puuduvad sootuks (nagu enamikul popsnikkudest ja ehituskruuntide omanikkudest), kuid koormatise peavad nad ometigi kõik täitma oma kandejõu, s. o. valdamisel oleva kinnisvara maksustamise hinde kohaselt. Kellel vahendid koormatise täitmiseks puuduvad, see õiendab või asendab täitmise rahamaksuga, nagu see senini on toimunud, milleks riigil, riigimetsade omanikuna, ei võiks olla vähem võimalusi kui erametsade ja maade omanikkudel.

Ka muud ettetoodud väited riigimetsade vabastamiseks koormatiste kandmisest valdade heaks ei osutu kaaluvateks. Riigimetsade huviseid vallaomavalitsused teenivad samuti ja samaväärselt kui erametsade ja muude maade huviseid, millele valdajad selle eest, et omavad ja kasutavad vallas kinnisvarasid ning evivad võimaluse saada neist tulu, ühistel alustel kannavad koormatise kohalikkude ühiskondliste vajaduste rahuldamiseks. Riigimetsadest metsamaterjali müüki valdadele taksihinnaga, mis mõnikord on rohkem mõnikord vähem soodsam oksjonitel kujunenud spekulatiivsest turuhinnast, ei võiks pidada seesuguseks soodustuseks, mis võiks katta riigimetsadele langevaid kohustusi, seda enam, et osa valdu ei kasutagi või ei saagi riigimetsade kauguse tõttu kasutada seda soodustust ja ostavad metsamaterjale erametsadest kasulikimate hindadega, kui on riigimetsa taksihind. Kuna vallaomavalitsused täidavad suurel määral ka riiklikke ülesandeid, mitte ainult kohalikke, siis metsamaterjalide müüki neile riigimetsast taksihinnaga, kui see siiski loetakse tasuväärseks soodustuseks ja kõike tahetakse hinnata ja arvestada, võiks pidada vahest väikeseks taasuks vallaomavalitsustele riiklikkude ülesannete täitmise eest.

Eesti Maaomavalitsuste Liit ei saa pidada õiglaseks ega otstarbekohaseks, kui kinnisvarade, mõnd liiki, ükskõik milliste põhjuste ettekäändel, hakatakse jälle eesõigustama ja koormatiste kandmisest vabastama endise veneaja eeskujul. Sellised eesõigustamised tekitaksid kibestusi kohtadel, kus on juurdunud üldine arvamus, et kes maad valdab, see peab selle eest kandma ka kohustusi ühistel alustel teiste maavaldajatega, ja

et riigimetsad ja maad ei või olla vähem suutelised kohuseid kandma kui erametsad ja eramaad.

VI. Omavalitsuste töö ühtlustamine ja korraldamine.

1. Korraldati eeskujuliku vallamaja ehituskavandite võistlus, milleks esitati 28 ehituskavandit — 21 suuremale ja 7 vähemale vallamajale. Auhinnamõistjate komisjon hindas esitatud ehituskavanditest auhinnavääriliseks 5 ja peale nende soovitas osta veel 4 paremini õnnestunud kavandit, mis Maaomavalitsuste Liidu poolt ka kõik omandati ja avaldatakse trükis eribrošüürina ning saadetakse kõigile maavalitsustele ja vallaomavalitsustele.

Tallinnas Insenerikoja ruumes korraldati m. a. 7.—11. juunini kõigi esitatud 28 ehituskavandi näitus.

2. Tallinnas, Harju maavalitsuse saalis, aruandeaasta 18. novembril, korraldati maavalitsuste, Siseministeeriumi ja Riigikontrolli esindajate nõupidamine, kus arutati läib ja võeti seisukohad Liidu büroo poolt koostatud maakonnaomavalitsuste eelarve nomenklatuuri ja arvepidamise määrase kavade kohta, millede ümberkorraldamise tegi tarvilikuks Maakonnaseadus.

3. Koostati ja esitati Siseministeeriumile maakonnaomavalitsuste koosseisude ühtlustatud ametinimetused, palgaastmed ja palgamäärad.

4. Koos Eesti Linnade Liiduga valmistati ja esitati Siseministeeriumile kava „Omavalitsuste Teataja“ väljaandmiseks, mis Omavalitsuste Teataja seadusega tehtud Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu ühiseks ülesandeks. Ühtlasi taotleti selle ülesande teostamise äramuutmist ja omavalitsuste määruste ja korralduste avaldamist senistviisi „Riigi Teatajas“, kus nende käsitamine on hõlpsam ja avaldamine otstarbekohasem ning odavam kui paralleelselt eraldi väljaantavas „Omavalitsuste Teatajas“, mida nii omavalitsuste- kui riigiasutised oleksid sunnitud samuti tellima kui Riigi Teatajat, mis tõstaks kulud sellel alal.

5. Korraldati ja kontrolliti vallavalitsuste aastaaruannete, arvepidamise ja asjaajamise raamatute ning kirjaplangide õieti ja otstarbekohaselt trükkimist ja valmistamist.

6. Maaomavalitsuste Liidu esindajad olid ka aruandeaastal lektoriteks nii Siseministeeriumi kui maavalitsuste poolt korraldatud omavalitsustegelaste kursustel ja käisid maa-

kondlistel omavalitsustegelaste koosolekutel omavalitsuste tegevusalade kohta seletusi ja juhatusi andmas.

VII. Muu tegevus.

Liidu esindajad pidasid pidevalt kontakti valitsusasutistega, võtsid osa nende poolt korraldatud nõupidamistest omavalitsustesse puutuvate küsimuste arutamisel ja aitasid ning töötasid kaasa seaduste ja määruste kavade koostamisel.

Peeti kirjavahetust Soome hõimu Maalaiskuntien Liitto'ga ja hangiti temale artikleid Eesti vallaomavalitsuste arengust ja teostatavast valdade reformist.

VIII. Liidu häälekandja.

Aruandeaastal Liidu häälekandja „Maaomavalitsus“ ilmus kuueteistkümne aastakäiguna A. Looritsa toimetusel.

Ajakirjas ilmus aasta jooksul artikleid 43, Riigikohtu seletusi 10, teateid omavalitsustegelastest 5 ja küsimusi ja vastuseid 54. Ajakirja aastakäik sisaldas 192 lehekülge.

IX. Liidu nõukogu.

Liidu nõukogu pidas aruandeaasta jooksul kaks koosolekut — 11. aprillil Tallinnas ja 13. augustil Võrus. Päevakorras oli kokku 10 küsimust.

Nõukogu koosseisu kuulusid:

- Harju maavalitsusest — K. R. Ruus, P. Mäggi;
- Järva maavalitsusest — J. Kaarlimäe, V. Tartu;
- Lääne maavalitsusest — A. Kasterpalu, J. Nurk;
- Petseri maavalitsusest — M. Tang, A. Mäeloog;
- Pärnu maavalitsusest — J. Marksoo, A. Lusik;
- Saaremaa maavalitsusest — H. Otstavel, M. Oispuu;
- Tartu maavalitsusest — H. Lauri, H. Miller, H. Treial;
- Valga maavalitsusest — V. Maidre;
- Viljandi maavalitsusest — M. Hansen, N. Vatter;
- Viru maavalitsusest — K. Pajos, E. Raatma, R. Känd;
- Võru maavalitsusest — A. Kohver, A. Vainola.
- Harjumaa valdadest — A. Alter, A. Hammer;
- Järvamaa valdadest — J. Kents;
- Läänemaa valdadest — A. Einlo, T. Ratas;
- Petserimaa valdadest — N. Kaliste, B. Makson;

Pärnumaa valdadest — V. Pendre, H. Blumfeldt;

Saaremaa valdadest — A. Rei, V. Mälk;

Tartumaa valdadest — M. Väarsi, E. Laanemäe, L. Antik;

Valgamaa valdadest — A. Eichenbaum;

Viljandimaa valdadest — G. Päss, K. Moks;

Virumaa valdadest — G. Püss, A. Luigamäe, J. Ups;

Võrumaa valdadest — J. Hagivang, A. Kütt.

X. Liidu juhatus.

Juhatusesse kuulusid: esimees H. Lauri, aseesimehed A. Einlo, A. Eichenbaum ja A. Kohver ning liikmed V. Pendre, M. Väarsi ja V. Tartu.

Liidu juhatus pidas aruandeaastal 6 koosolekut, kus oli arutusel kokku 40 küsimust.

XI. Revisjonikomisjon.

Revisjonikomisjoni kuulusid M. Hansen, A. Mäeloog, E. Laanemäe ja G. Päss.

XII. Liidu esindajad.

Liidul olid järgmised esindajad:

- Riiklikus hoolekande nõukogus — K. Pajos, E. Pihlak, G. Päss ja H. Miller;
- Riiklikus tervishoiu nõukogus — H. Lauri;
- Tariifinõukogus — H. Aviksoo (koos Linnade Liiduga);
- Rügi Statistika nõukogus — A. Loorits;
- Vabadussõja mälestamise komitees — H. Lauri;
- Rügi arhiivnõukogus — A. Loorits;
- Omavalitsuste liitude vahelises komisjonis — H. Lauri;
- Sanatoorium „Kloostrimetsa“ hoolekogus — P. Männik;
- Dr. Fählmanni mälestuse jäädvustamise komitees — H. Lauri;
- Rügi majandusnõukogus — H. Lauri;
- Suvituskohade ja supel- ning tervisparandusasutuste keskkorralduse juhatuses — P. Männik;
- Rahvusvahelise administratiivteaduste levitamise Eesti sektsioonis — A. Loorits;
- Sotsiaaltöö komitees — A. Loorits;
- Sihtasutus „Turismi Keskkorraldus Eestis“ — nõukogus ja juhatuses — V. Velner;
- Maksupeakomitees — A. Loorits;
- Metsahoiukomitees — A. Loorits;
- Geodeetilises komitees — P. Mäggi;
- Sihtasutus „Eesti Lastekaitse“ nõukogus — dr. M. Ambros;

Lennuasjanduse komitees — P. Männik;
Tuletõrjekapitali komitees — A. Loorits;
Maksuseaduste kodifitseerimise komisjo-
nis — A. Loorits;

Kodanliku õhukaitse nõukogus — P. Män-
nik;
Kohanimede nõukogus — P. Männik;
Sihtasutis „Loosi Paranduskodu“ nõuko-
gus — A. Kohver.

Vallaseadusega vallaomavalitsuse täitvatele organi- tele ja järelevalve teostajatele pandud ülesannete loetelu.

1. Vallavanema ülesanded.

§ 6. Valdade liitmisel ja uue valla asu-
tamisel Siseministri määramisel vallavoliko-
gu ülesannete täitmine kuni valimiseni.

§ 22. Vallavoliniku, kes vabandava põh-
juseta ei võta osa vallavolikogu koosolekust,
karistamine kuni 5 krooniga.

§ 23. Vallavolinikult ametitöötuse võt-
mine.

§ 26. Vallavolikogu kokkukutsumine.

§ 28. Vallavolikogu teistkordselt kokku-
tulematajäärmisel esmakordse koosoleku päe-
vakorda võetud niisuguste küsimuste otsus-
tamine, mis ei kannata viivitust.

§ 31. Järelevalveasutise kinnitamisele
mittekuuluvate vallavolikogu otsuste seisma-
panemine ja uuesti otsustada andmine, kui
need on vastolus seadustega või kahjulikud
valla või üldhuvidele.

§ 32 ja 34. Vallavolikogu koosoleku ava-
mine, juhatamine ja lõpetamine.

§ 33. Vallavolikogu koosoleku päeva-
korra koostamine.

§ 35. Vallavolikogu poolt soovitud koos-
oleku päevakorra täiendamise või muut-
misega nõustumise otsustamine.

§ 42. Vallavolikogu koosoleku korda
rikkuvate vallavolinikkude ja kõrvaliste isi-
kute koosolekult kõrvaldamine ning kõrval-
datud vallavolinikkude karistamine kuni 5
krooniga.

§ 58. Vallavolikogu koosolekust valla-
voliniku õigusega osavõtmine, kuigi ei ole
vallavolinik.

§ 61. Loendatud üldised ülesanded.

§ 62. Völikogu otsustamisele kuuluvais
asjus korralduste tegemine, kui asjaolud ei
kannata viivitamist ja volikogu pole võima-
lik kohe kokku kutsuda.

§ 63. Oma ülesannete üksikult või liiki-
de kaupa või valla valitsemist mõnes valla
osas oma abidele panemine ning valve nen-
de ülesannete korralikult täitmise järele. Hai-
guse juhtudeks asendamise järjekorra mää-
ramine abidele.

§ 73. Külavanema või ta asetäitja ko-
hustest valla kodanikkude vabastamine
(ühes abidega).

§ 74. Külavanemate ja nende asetäitjate
ametisse määramine (ühisel koosolekul abi-
dega).

§ 78. Vallaomavalitsuse teiste, peale
vallasekretäri, nimetatavate teenijate üles-
annete määramine vallasekretäri ettepane-
kul.

§ 83. Vallasekretäri kandidaadi kinni'a-
miseks esitamine.

§ 84. Vallaomavalitsuse muude, peale
vallasekretäri ja ta abi, nimetatavate teeni-
jate ametisse palkamine.

§ 85. Vallaomavalitsuse nimetatavatelt
teenijatelt, peale vallasekretäri, vandetöotuse
võtmine.

§ 87. Puhkuse tõttu ja muil põhjustel
puuduva vallasekretäri ja teiste vallaomava-
litsuse nimetatavate teenijate asetäitmise kor-
ra määramine.

§ 88. Ametisse nimetatud teenijate aju-
tiselt tagandamine teenistuskohuste täitmi-
sest kuni kohtu otsuse seadusejõusse astumi-
seni või asja lõpetamiseni, kui kriminaalkor-
ras vastutusele võtmiseks on teatatud süü-
teos, mille eest karistuseks ettenähtud vangi-
maja või raskem karistus.

§ 97. Vallaomavalitsuse nimetatavaile
teenijaile ja vallavanema abidele puhkeaja
määramine.

§ 98. Vallaomavalitsuse teenijate (pea-
le oma abide ja vallasekretäri) teenistusest
puudumise põhjuste kaaluvuse otsustamine.

§ 100. Vallaomavalitsuse nimetatavaile
teenijaile loa andmine erateenistuse pidami-
seks ja äriliste ettevõtete juhtimiseks.

§ 105. Valla revisjonikomisjoni esimese
koosoleku kokkukutsumine.

§ 154. Vallavalitsuse heaks võetavate
maksude määramine üksikutele maksnikku-
dele.

§ 155. Määratud maksusummade maks-
nikkudele teatamine.

§ 158. Vallavolikogu maksumääramise otsuste peale antavate kaebuste vastuvõtmine.

§ 162 (§ 163). Isikute, kes tahtlikult anavad vallavalitsusele puudulikke või valeteateid maksustamiseks, trahvimine kuni maksu kümnekordse suuruse summaga.

§ 169. Natuuras täitmata jäetud koormatiste täitmise korraldamine koormatiskohuslase kulul.

§ 180. Ettenägemata kulude krediidi ümberpaigutamine teistesse peatükkidesse.

§ 186. Vallaomavalitsuse möödunud aasta eelarve täitmise aruande andmine revisjonikomisjonile revideerimiseks ja esitamiseks vallavolikogule.

§ 203. Vallavolikogu laialisaatmise korral korralduste tegemine asjus, mis kuuluvad vallavolikogu otsustamisele.

§ 204. Maksuraskustesse sattumise pärast vallavolikogu tegevuse seismapanemise korral volikogu ülesannete täitmine.

VII. Administratiivkorras karistamine KKS § 970¹—970⁴ käsitlusel kuni 30 kr. rahatrahviga:

KrS § 123 järgi: Süüdlast sarnase seadusliku korralduse või nõudmise täitmatajätmises, mis tehtud või esitatud riigi või omavalitsuse teenija (samuti raudtee rongijuhi, või laevajuhi või õhulaevajuhi või teise isiku) poolt, (kelle teenistuskohuste täitmisest oleneb raudtee-, laeva- või õhusõidu julgeolek) kui selle sõnakuulmatuse eest ei ole määratud erikaristust.

KrS § 124 järgi: Riigi või omavalitsuse asutuse koosoleku ruumis viibivat kõrvalist isikut, kes süüdlane selles, et ta ei täitnud koosoleku juhataja seaduslikku nõudmist.

KrS § 178¹ järgi: Süüdlast selles, et ta ei täitnud seaduse või sundmääruse eeskirju, mis antud maanteede tegemise, korrashoidmise või küüdikohustuse kohta.

KrS § 235 p. 2 järgi: Süüdlast selles, et ta jättis täitmata seaduse või sundmääruse eeskirjad, 2) kaasaitamise kohta tulikahjude kustutamisel.

2. Vallavanema abide ülesanded.

§ 6. Valdade liitmisel ja uue valla asutamisel vallavolikogu ja vallavalitsuse ülesannete täitmine.

§ 28 ja 61 p. 4. Vallavolikogu teistkordselt kokkutulematajäämisel esmakordse koosoleku päevakorda võetud niisuguste küsimuste vallavanemalt otsustamisel, mis ei kannata viivitamist, arvamuste avaldamine või nende küsimuste otsustamine, kui vallavanem peab taanduma.

§ 32. Vallavolikogu koosoleku juhatamine ja seal korrapidamine vallavanema puudumisel või taandumisel.

§ 58. Vallavolikogu koosolekust voliniku õigusega osavõtmine, kuigi ei ole volinik.

§ 61 p. 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 12 ja 17. Vallavanema otsuste kohta arvamuste avaldamine.

§ 63. Vallavanema abistamine ta ülesannetes ja asendamine.

§ 73. Ühisel koosolekul vallavanemaga valla kodanikkude vabastamine külavanema kohuste täitmisest, kelle kutsetegevus seda ei võimalda.

§ 74. Ühisel koosolekul vallavanemaga külavanemate ja nende asetäitjate ametisse määramine.

§ 154. Ühisel koosolekul vallavanemaga maksude määramine üksikutele maksnikkudele.

3. Külavanemate ülesanded.

§ 75. Külavanemate ülesandeks on:

1) vallavanema üldiste korralduste ning teadete kuulutamine elanikele;

2) valimismaterjalide kättetoimetamine;

3) maksulehtede kättetoimetamine;

4) statistiliste ja muude andmete kogumine;

5) teede korrashoiu tööde korraldamine vallavanema või ta abi juhatusel;

6) õnnetustest ja nakkushaiguste juhtudest vallavanemale või ta abile teatamine; tulikahjude kustutamiseks ning looduslike õnnetuste vastu võitlemiseks kohalike elanike appikäsutamine;

7) vallas ilmsikstulnud ja neile teatavaks saanud süütegudest politseile, vallavanemale või ta abile teatamine;

8) kui asjaolud ei kannata viivitust, abinõude rakendamine süütegude katkestamiseks kui ka süüdlaste kinnipidamiseks viimaste tabamisel süüteolt, kui on karta, et nad enne politsei- või kohtuvõimude kohale jõudmist võivad põgeneda, misjuures kinni peetud isikud tuleb anda viivitamata politsei või vastava kohtuvõimu korraldusse;

9) politsei- või kohtuvõimudele süütegude katkestamisel ja süüdlaste jälitamisel abiksolemine.

4. Vallasekretäri ülesanded.

§ 32. Vallavolikogu koosolekute protokollide kirjutamine.

§ 77. Vallasekretäri ülesandeks on:

1) vallaomavalitsuse haldusliku ja kantseleilise asjaajamise ning arvepidamise teostamine;

2) vallavolikogu koosolekute protokollide pidamine;

3) vahialuste vastuvõtmine ja edasitoimetamise korraldamine;

4) allkirjade ja ärakirjade tõestamine;

5) perekonnaseisu registreerimine ja perekonnakirjade pidamine;

6) muud seadustega vallasekretärile pandud ülesanded.

Vallavanema või ta abide äraolekul hädatarvilikkude korralduste tegemine asjus, mis ei kannata viivitamist, neist viivitamata teatades vallavanemale.

§ 78. Vallaomavalitsuse teiste nimetatavate teenijate ülesannete määramiseks vallavanemale ettepanekute tegemine.

§ 84. Kantsleil alal tegutsevate vallaomavalitsuse teenijate ametisse palkamiseks vallavanemale ettepanekute tegemine.

§ 86. Oma abi ja vallaomavalitsuse kantsleiteenijate ja abijõudude vahetult käsutamine.

5. Maavanema ülesanded.

§ 14. Vallaomavalitsuste koondamiseks sihtühendisse ettepaneku tegemine Siseministrile.

§ 28. Vallavolikogu teistkorda kokkulematajäamisel vallavanema või ta abi poolt otsustatud küsimuste järelevalve, nende taandumise korral küsimuste otsustamine.

§ 31. Vallavanemalt seisma pandud ja uuesti otsustada antud vallavolikogu otsuste teadmiseks võtmine.

§ 43. Vallavolikogu koosoleku korra asjus koosoleku juhataja või volikogu poolt tehtud korralduste peale ning koosolekult puudumise pärast vallavanemalt pealepandud karistuste asjus antud kaebuste otsustamine.

§ 45. Vallavolinikkude, vallavanema ja ta abide taandumise tõttu otsusevõimetuks muutunud vallavolikogu päevakorda võetud küsimuste otsustamine.

§ 54. Vallavanema ja abide kandidaatide esitamine Siseministrile kinnitamiseks, kui valimine ei toimunud ka vallavolikogu teistkordsel koosolekul.

§ 55. Vallavanema ja ta abide kandidaatide esitamine Siseministrile, kui teist-

kordsel valimisel valitud kandidaadid jäid kinnitamata.

§ 56. Vallavanema või ta abide vabadele kohtadele asetäitjate määramine kuni kinnitamiseni või nimetamiseni.

§ 57. Vallavanemalt ja ta abidelt vandetootuse võtmine.

§ 62. Vallavolikogu otsustamisele kuuluvas asjus, kui asjaolud ei kannata viivitamist ja volikogu pole võimalik kokku kutsuda, vallavanema poolt tehtud korralduste järelevalve.

§ 65. Vallavanema ja ta abide taandumisel asja otsustamine.

§ 82. Vallasekretäri ja ta abide vallaomavalitsuse teiste nimetatavate teenijatega sugulusvahekorras olemise erandina lubamine.

§ 83. Vallasekretäri abi ametisse kinnitamine või nimetamine kui kandidaati ei esitata.

§ 85. Vallasekretärit vandetootuse võtmine.

§ 87. Vallasekretäri asendamine, kui vallaomavalitsuse teenijate hulgas puudub omavalitsuse sekretäri kutsega isik, mõne teise sama maakonna omavalitsuse teenistuses oleva isikuga, kes omab omavalitsuse sekretäri kutse.

§ 88 (83). Vallasekretäri abi teenistuskohuste täitmisest ajutiselt tagandamine kuni süüdistuse lõpetamiseni või kohtuotsuse jõustumiseni.

§ 90. Pensioni väljateeninud vallasekretäri või ta abi ametist vabastamiseks Siseministrile ettepanemine.

§ 97. Vallavanemale puhkeaja määramine.

§ 98. Vallavanema, ta abide ja vallasekretäri ametikohuste täitmiselt puudumise põhjuste kaaluvuse üle otsustamine.

§ 100. Vallasekretärile erateenistuse või ärilise ettevõtte pidamiseks või juhtimiseks nõusoleku andmine.

§ 180. Vallavolikogu otsuse — summade ümberpaigutamiseks eelarve kulude ühest peatükist teise — kinnitamine.

§ 188. Vallaomavalitsuste järelevalve teostamine.

(Järgneb.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 1. Valla-alkooli õppejõudude vallavolinikuks olemisest. Õppejõudude teenistuse seaduse (RT 1931, 59, 461) § 4 põhjal loetakse omavalitsuste poolt ülalpeetavate õppeasutiste õppejõud omavalitsuse teenijateks. Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 82 põhjal ei või vallaomavalitsuse teenijateks olla vallavolinikud.

Palun teatada, kas vallaomavalitsuse poolt ülalpeetavate algkoolide õppejõud võivad olla vallavolinikkudeks?

Vastus: Vallaseaduse § 80 esimese lõike p. 6 ja § 82 näevad ette, et vallavolinikku ei või määrata vallasekretäriks, kelle ülesanded on loendatud sama seaduse § 77, ei vallasekretäri abiks ega vallaomavalitsuse muuks nimetatavaks teenijaks, kelle ülesanded sama seaduse § 78 järgi määrab vallavanem vallasekretäri ettepanekul, kuivõrd seadustes ei ole ette nähtud teisiti, ja kes sama seaduse § 84 järgi palgatakse ametisse vallavanema otsusel, kuivõrd seadus ei näe ette teist korda. Seega Vallaseadus keelab vallavoliniku määramise, peale vallasekretäriks ja ta abiks, veel vallaomavalitsuse niisuguseks nimetatavaks teenijaks, kelle ülesanded määrab ja kelle palkab ametisse vallavanem, Vallaseaduse alusel. Õppejõudude ülesandeid ja ametisse võtmist Vallaseadus ei normeer, see on nähtud ette teistes seadustes ja korraldatud teisiti ega kuulu üldse vallavanema võimkonda, mille tõttu õppejõudude teenistusele ei saa kohaldada Vallaseaduse eeskirju. Õppejõudude teenistuse seaduse § 4-ga loetakse küll omavalitsuste poolt ülalpeetavate õppeasutiste õppejõud omavalitsuste teenijateks, kuid riigiteenijate õigustega ja kohustega. Riigiteenijatele aga ei ole keelatud omavalitsuse volinikuks olemine. Sellest tuleb järeldada, et vallaomavalitsuse poolt ülalpeetavate algkoolide õppejõud võivad olla ka vallavolinikkudeks.

Küsimus nr. 2. Vallaametnikkude äriolistest vahekordadest vallaga. Palun teatada, kas vallavalitsus võib siis Tarvitajateühisusega olla äriolises vahekorras, kui vallavalitsuse liige (vallavanem või ta abi) või ametnik (vallasekretär, ta abi või kantsleiametnik) on ühtlasi Tarvitajate Ühisuse ärijuhiks või juhatuse liikmeks?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 99 nõuab vallaomavalitsuse vara ostmise, põlis- või kruntrendile või rendile võtmise ja valla hangetest

ning töövõtetest osavõtmise keelu suhtes kohaldamist vallaomavalitsuse teenijatele riigiteenijate kohta kehtivaid eeskirju. Riigiteenistuse seaduse (RT 1924, 149, 97) § 32 keelab riigiteenijale osta riigi varandust, mis tema kätte müümiseks usaldatud, samuti sõlmida varalisi lepinguid selle asutisega, kus ta ise teenib, ei enese ega abikaasa nimel ega aseisiku kaudu, ei ka riigiasutise esindajana sõlmida ostu-müügi ja muid varalisi lepinguid oma esimese nelja astme sugulastega ja kahe astme hõimlastega. Samuti keelavad Riigi hangete seaduse (RT 1934, 57, 504) § 35, 45, 58 ja 71 osavõtu hangetest neile riigi- või omavalitsuse teenijatele, kes teenivad ametiasutises, kus hankeleping sõlmitakse või pakkumisi toimetatakse või on selle ametiasutisega ülemusvahekordades. Eeltähendatud seaduste eeskirjadega on vallaomavalitsuse teenijatele ja nende sugulastele keelatud nii isiklikult kui aseisikute kaudu: nii varade ost vallaomavalitsuselt kui ka varade müük vallaomavalitsusele, samuti muude varaliste lepingute sõlmimine vallaomavalitsusega.

Tarvitajate Ühisus ei ole kellegi isiklik omandus ega taotle kellegi isiklike huvideid, vaid oma põhikirja järgi on üldise sihiga ühisasutis, kelle liikmeks võivad olla kõik õiguse- ja teovõimelised elanikud ja kes teotseb tarbijate üldhuvides. Tarvitajate Ühisuse juhatuse liikmed, ärijuht ja muud teenijad teotsevad ja toimivad ühisuse varaga ühisuse teenijatena ühisuse ülesandel, tema nimel ja volitusel, mitte oma isikliku varaga isiklikkudes huvides. Neil kaalutlustel ei näi olevat midagi seadusevastast selles, kui vallavalitsus on äriolises või muus varalises vahekorras Tarvitajate Ühisusega, kelle juhatuse liikmeks on vallavanem või ta abi ja ärijuhiks või äriteenijaks vallasekretär, selle abi või vallakantsleiametnik.

Kuid vallaomavalitsuse teenijad, kes ühtlasi seisavad ka Tarvitajate Ühisuse teenistuses, ei või viimase esindajana sõlmida varalisi lepinguid oma vallaomavalitsusega, seda võivad teha Tarvitajate Ühisuse need teenijad, kes ei seisa vallaomavalitsuse teenistuses. Olgu veel tähendatud, et Vallaseaduse § 100 järgi vallaomavalitsuse nimetatavad teenijad võivad olla erateenistuses ainult vallavanema loal, vallasekretär aga vallavanema loal ja maavanema nõusolekul.

Igas omavalitsuses, samuti ka iga omavalitsustegelase ja -ametniku, kui ka administratiiv- ja omavalitsustegevusest ja üldseadusandlusest huvitatud isiku laual ei tohiks puududa

Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja

„Maaomavalitsus“,

mille tellimine 1939. a. peale on avatud.

Ajakiri „MAAOMAVALITSUS“ algab käesoleva aastaga 17. aastakäiku ja ilmub kuus korra, 12 numbrit aastas.

Ajakirja „MAAOMAVALITSUSE“ ülesandeks on kaitsta omavalitsuse põhimõtet, seista valvel omavalitsuste huvide eest, kaitsta nende õigusi, aidata kaasa omavalitsuste tegevuse korraldamisele, anda omavalitsustegelastele juhtnööre ja laiendada nende teadmisi, olles sellega igale omavalitsustegelasele vajaliseks käsiraamatuks.

„MAAOMAVALITSUS“ püüab oma sisult olla mitmekesine ja puudutada võimalikult kõiki omavalitsuste ellu ja tegevusse puutuvaid alasid.

Üldosas avaldatakse artikleid ja kirjutisi omavalitsuste ellu puutuvate päevaküsimuste kohta, selgitatakse maksvaid seadusi ja arvustatakse seaduse eelnõusid, tuuakse ülevaateid ja statistilisi andmeid omavalitsuste tegevusalade kohta ning avaldatakse juhatuskirju omavalitsuste tegevuse kohta.

Omavalitsuste päevauudiste osas tuuakse üldtähtsusega teateid seadusandluse ja omavalitsustesse puutuvate sündmuste üle.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevuse osas tuuakse sõnumeid tähendatud asutuste tegevuse kohta.

Välismaade omavalitsuste osas märgitakse ära tähtsamad sündmused välismaa omavalitsustes ja nende tegevuses.

Omavalitsuste tegelaste osas märgitakse ära meie tuntumate omavalitsustegelaste tähtpäevad, avaldatakse **Riigikohtu seletuste osas** omavalitsustesse puutuvaid otsusi. **Kirjanduse** osas tutvustatakse omavalitsustesse puutuva kirjandusega ja **Küsimuste ning vastuste** osas lahendatakse lugejate poolt saadetud praktilisi õigusteaduslikke ja omavalitsuste asjaajamisse puutuvaid küsimusi.

„Maaomavalitsusele“ on kaastööd teinud ja lubanud teha Ülikooli õppejõude, kõrgemaid kohtutegelasi, Riigikogu liikmeid, kõrgemaid riigiametnikke ja tegelikke omavalitsustegelasi.

„Maaomavalitsuse“ tellimise hind on 1939. a.: aastas 5 kr., pooles aastas 2 kr. 50 senti.

„Maaomavalitsuse“ tellimisi võtavad vastu: Ajakirja „Maaomavalitsuse“ talitus Tallinnas, Roosikrantsi 12, kõik postkontorid, postiagentuurid, maaomavalitsused, vallasekretärid ja ajalehtede tellimiste vastuvõtjad.

Tellimise aadress: Tallinn, Roosikrantsi 12, „Maaomavalitsuse“ talitus.

„MAAOMAVALITSUSE“ toimetuse ja talituse.